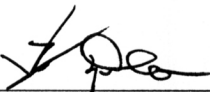

ณัฐนันท์ เทียงธรรม 2550: ความหลากหลายชนิดและนิเวศวิทยาของประชาคมปลาในนาข้าว ในจังหวัด
ปทุมธานี ภาคกลางของประเทศไทย ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การประมง)
สาขาวิทยาศาสตร์การประมง ภาควิชาชีววิทยาประมง ภาควิชาชีววิทยาประมง ภาควิชาชีววิทยาประมง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา มุสิกสินธร, Ph.D. 176 หน้า

การศึกษาความหลากหลายชนิดและนิเวศวิทยาของประชาคมปลาในบริเวณนาข้าว ตำบลคลองห้า อำเภอก
คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นนาชลประทานที่มีคูส่งน้ำเลียบคูขนานไปกับแปลงนา จากจำนวนตัวอย่าง
44,220 ตัวที่เก็บได้ ระหว่างเดือนมีนาคม 2547 – เดือนพฤษภาคม 2550 พบปลาจำนวน 9 อันดับ 19 วงศ์ 30
สกุล 37 ชนิด โดยในคูส่งน้ำพบจำนวนชนิดและตัวอย่างในปริมาณสูงกว่าในแปลงนา คือในคูส่งน้ำพบ 36 ชนิด
(97.30% ของทั้งหมด) และมีปริมาณ 41,692 ตัว (94.28% ของทั้งหมด) ในแปลงนาพบ 21 ชนิด (56.76% ของ
ทั้งหมด) และมีปริมาณ 2,528 ตัว (5.72% ของทั้งหมด) โดยมีปลาชิวหนวดยาว (*Esomus metallicus*) (35.99%),
ปลาชิวเจ้าฟ้า (*Amblypharyngodon chulabhornae*) (16.70%), ปลาชิวข้าวสาร (*Oryzias minutillus*) (14.91%),
ปลากริมควาย (*Trichopsis vittata*) (9.33%), ปลากระดี่หม้อ (*Trichogaster trichopterus*) (5.68%), ปลาชิวหาง
แดง (*Rasbora borapetensis*) (5.15%), ปลาอีด (*Lepidocephalichthys furcatus*) (3.15%) และปลาเข็มหม้อ
(*Dermogenys siamensis*) (2.53%) เป็นชนิดปลาที่เด่นในปริมาณจากจำนวนปลาทั้งหมด จากการศึกษาความ
พร้อมในการสืบพันธุ์และขนาดของปลาที่เก็บได้ พบปลาชิวข้าวสาร, ปลากระดี่หม้อ, ปลาชิวหางแดง, ปลาชิว
หลังแดง (*Rasbora rubrodorsalis*), ปลากริมสี (*Trichopsis pumilus*) และปลาบูโตะ (*Gobiopterus chuno*) มี
แนวโน้มมีการสืบพันธุ์วางไข่ในฤดูร้อน ปลาตะเพียนทราย (*Puntius brevis*) และปลาหมอไทย (*Anabas
testudineus*) มีแนวโน้มมีการสืบพันธุ์วางไข่ในฤดูฝน ปลาชิวหนวดยาว, ปลาชิวเจ้าฟ้า, ปลากริมควาย, ปลาอีด
ปลาเข็มหม้อ และปลาช่อน (*Channa striata*) ไม่มีแนวโน้มการสืบพันธุ์วางไข่ตามฤดูกาล กิจกรรมของมนุษย์
ที่มีผลต่อแปลงนาและคูส่งน้ำทำให้องค์ประกอบชนิดปลามีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลทำนา โดยในช่วงการ
หว่านกล้า-แตกกอ องค์ประกอบชนิดปลาในบริเวณนาข้าวจะมีความหลากหลายชนิดสูงสุด (23 ชนิด) ในช่วงต้นข้าว
ตั้งท้อง-ออกรวง องค์ประกอบชนิดปลาทั้งหมดในบริเวณนาข้าวจะมีความหลากหลายชนิดลดลง แต่องค์ประกอบ
ชนิดปลาในแปลงนาจะมีความหลากหลายชนิดสูงขึ้น และองค์ประกอบชนิดปลาจะมีความหลากหลายชนิดต่ำสุด (13
ชนิด) ในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)
ของปัจจัยคุณภาพน้ำทางกายภาพและทางเคมีที่มีผลต่อความหลากหลายชนิดและปริมาณตัวอย่างปลารวมในบริเวณ
นาข้าว ได้แก่ ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ, ความลึกของน้ำ, ความเป็นกรดเป็นด่าง และอุณหภูมิ (ตามลำดับ
จากมากไปหาน้อย) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า บริเวณนาข้าวที่ทำการศึกษาน้ำที่เป็นที่สืบพันธุ์ เจริญเติบโต
และแหล่งลี้ภัยปลาไปยังสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เดียวกัน และเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความหลาก
หลายทางชีวภาพ

ณัฐนันท์ เทียงธรรม
ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

29 / ต.ค. / 2550